

ANALIZA COMPARATIVĂ A OPȚIUNILOR DE ASIGURARE A SECURITĂȚII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL AGRESIUNII RUSE ÎN UCRAINA

Autor:

Mihai Popșoi,

Expert Asociat, Asociația pentru Politica Externă din Moldova

Analiza comparativă a opțiunilor de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova în contextul agresiunii ruse în Ucraina

*Autor: Mihai Popșoi,
Expert Asociat, Asociația pentru Politică
Externă din Moldova*

Rezumat

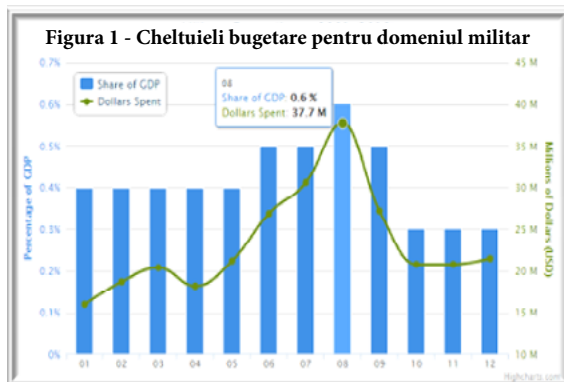
Anexarea Crimeei de către Federația Rusă și agresiunea ce a urmat în estul Ucrainei au schimbat percepțiile de securitate regională în Europa și în întreaga lume. Membrii NATO din Europa de Est primesc asigurări constante de la aliații lor occidentali cu privire la securitatea frontierelor de est ale blocului Nord-Atlantic. Între timp, state neutre, precum Republica Moldova, care nu dispun de garanții similare, se confruntă cu grave vulnerabilități de apărare, și, prin urmare, trebuie să-și regândească strategiile de securitate națională. Republica Moldova și-a declarat statutul de neutralitate la începutul anilor '90 în speranța de a delegitima prezența militară rusă în regiunea de est a țării, dar acest statut a fost ignorat cu desăvârșire de către Federația Rusă. Moscova își păstrează prezența militară în Republica Moldova, în ciuda voinței suverane a Chișinăului. În noul context geopolitic, Republica Moldova este nevoită să-și revizuiască opțiunile de securitate națională. Partidele politice nu par să fie preocupate la modul serios de tematica asigurării securității naționale, preferând mesaje populiste sau ignorarea domeniului în dezbaterile publice. În acest context, ne propunem o analiză comparativă a patru opțiuni alternative status quo-ului existent: a) aderarea la NATO; b) aderarea la Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC), girată de Rusia; c) aderarea la UE și PSAC (Politica de Securitate și Apărare Comună); d) crearea unui nou mecanism regional de cooperare în domeniul apărării. Vom sugera următorul set de criterii pentru evaluarea opțiunilor propuse: a) gradul de securitate; b) costuri; c) fezabilitatea tehnică și administrativă; și d) fezabilitatea socială și politică. Analiza comparativă ne demonstrează că a patra opțiune este cea mai viabilă și are cele mai mari șanse de a asigura un grad sporit de securitate pentru Republica Moldova în contextual actual. De aceea, recomandăm ca Parlamentul Republicii Moldova și Guvernul

să examineze și să pună în aplicare opțiunea ce prevede crearea unui mecanism regional de cooperare în domeniul apărării.

I. Cauzele vulnerabilității Republicii Moldova în domeniul apărării

Pentru a putea mai bine înțelege dilemele de securitate care împiedică Republica Moldova să-și valorifice potențialul său de dezvoltare, este util să trecem în revistă cauzele vulnerabilității Republicii Moldova în domeniul apărării. Este bine cunoscut faptul că statutul de neutralitate i-a fost impus Republicii Moldova de circumstanțele în care s-a produs colapsul URSS. Rusia, fiind urmașul de drept al Uniunii Sovietice, nu a putut să se conformeze noilor realități și a încercat să mențină fostele republici sovietice în sfera sa de influență. De îndată ce Republica Moldova a pășit pe calea independenței, o mișcare separatistă a izbucnit în Transnistria, unde trupele și munițiile ruse continuă să staționeze și astăzi în ciuda angajamentelor internaționale ale Kremlinului de a le retrage. Astfel, neutralitatea Republicii Moldova nu doar că nu a obligat Rusia să evacueze activele sale militare, dar a contribuit, dimpotrivă, la sporirea vulnerabilității Republicii Moldova, făcând-o pradă ușoară amenințărilor interne și externe. Acesta este motivul pentru care statutul actual de neutralitate este inefficient în asigurarea securității naționale. Având în vedere că încercările repetate de a obține o recunoaștere internațională a statutului de neutralitate au eșuat, utilitatea practică a acestui statut rămâne minimă. Mai mult, o recunoaștere formală a acestui statut, fie în plan bilateral sau chiar în cadrul Organizației Națiunilor Unite (prin intermediul unei rezoluții a Adunării Generale) nu prezintă o garanție de securitate suficientă, atât timp cât nu există garanții clare din partea unor actori de calibrul. Însă, oricât ne-am dori, șansele ca UE, SUA, Rusia, OSCE, sau NATO să ne garanteze securitatea prin recunoașterea neutralității sunt minuscule. Lipsa oricărui interes față de o asemenea propunere venită din partea președintelui Vladimir Voronin în 2008 este o dovadă elocventă.

O altă cauză a vulnerabilității Republicii Moldova este, în mod evident, potențialul său economic redus. Cu toate acestea, Moldova depune efort pentru menținerea capacităților sale de apărare. E adevărat, țara alocă doar 0,3% din PIB în

scopuri militare sau aproximativ 25 de milioane de dolari anual.¹ Însă eficiența acestor costuri este redusă în lipsa unor parteneriate sinergetice. Este la fel de adevărat că Republica Moldova prezintă puțin interes pentru Occident. Importanța sa geostrategică și economică este neglijabilă. În plus, Chișinăul este foarte dependent de resursele energetice rusești și de piața rusească pentru exportul produselor agricole și a forței de muncă. Mass media rusă deține o parte semnificativă din spațiul informațional al Republicii Moldova. În cele din urmă, Kremlinul nu o singură dată a utilizat minoritățile vorbitoare de limbă rusă

din Republica Moldova întru susținerea intereselor sale, care de multe ori au mers împotriva voinței majorității populației autohtone. Totuși, în pofida acestor dificultăți, Republica Moldova depune eforturi pentru aderarea la Uniunea Europeană, fiindu-i deja acordat un regim liberalizat de vize cu UE. Cu toate acestea, nu trebuie să uităm că UE continuă să fie un pitic militar, în ciuda faptului că este, fără îndoială, un gigant economic. Astfel, chiar dacă Republica Moldova ar obține o perspectivă clară de aderare la UE în viitorul apropiat, dilema sa de securitate va persista. Majoritatea experților locali și europeni spun că, de fapt, Moldova va trebui mai întâi să-și rezolve problemele de securitate înainte de a putea adera eventual la familia națiunilor europene.

II. Viziunile partidelor politice privind asigurarea securității naționale

Un alt factor ce contribuie la perpetuarea vulnerabilității Republicii Moldova este lipsa unei viziuni politice consensuale de termen lung în domeniul apărării. Partidele politice au fost și continuă să fie ghidate de oportunitatea electorală și nu de interesul public de termen lung. Partidele au căzut pradă clivajelor geopolitice și nu au reușit sau nu au dorit să contribuie la schimbarea viziunii electoratului, majoritatea partidelor, dimpotrivă, au exploatat aceste divergențe, adâncindu-le și mai mult. În cele ce urmează vă propunem o radiografie a pozițiilor principalilor actori electorali din cadrul alegerilor parlamentare din această toamnă cu privire la domeniul de apărare națională.

Tabelul: 1 Viziunile partidelor privind asigurarea securității naționale	
PL	„Informarea veridică a populației privind rolul și importanța NATO în procesul de democratizare a Republicii Moldova și a indispensabilității aderării la NATO în procesul de integrare europeană. Examinarea, în perspectivă medie și lungă, a inițierii negocierilor asupra Foii de Parcurș pentru aderarea Moldova la NATO”. ²
PLDM	„Asigurarea unui grad mai înalt de securitate a Republicii Moldova, bazat pe o cooperare mai strânsă în domeniul securității cu Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii, precum și dezvoltarea unor relații corecte, echitabile și reciproc avantajoase cu Ucraina, Rusia și cu alte state din regiunea Europei de Est și Eurasiei”. ³
PDM	„Partidul Democrat susține ferm neutralitatea militară a Republicii Moldova și menținerea neschimbată a prevederii constituționale în acest sens. Republica Moldova nu trebuie să adere nici la NATO, nici la vreo altă alianță militară”. ⁴
PCRM	„PCRM va fortifica principiul de neutralitate constituțională și va tinde să obțină recunoașterea internațională a acestui statut; neutralitatea constituțională a Republicii Moldova va fi consolidată în acte legislative suplimentare”. ⁵
PSRM	„Neutralitatea Republicii Moldova este consfințită în Constituție. Actuala guvernare este gata să dea tineretului nostru pe mâinile NATO și să-i implice în conflicte militare străine. Uniunea Vamală – este garanția păcii”. ⁶
PP	„Noi pledăm pentru o altă politică externă a statului, o politică care ar duce la creșterea numărului de parteneri externi ai Republicii Moldova și ar consolida securitatea, o politică care unește societatea moldovenească – nu o dezbină”. ⁷

1 MilitaryBudget.org. <http://militarybudget.org/moldova/> (accessed September 13, 2014).

2 Programul Partidului Liberal. <http://pl.md/slidepageview.php?l=ro&idc=630&t=/Documente/Programul-PL&> (Accesat 24.10.2014)

3 Platforma Electorală a PLDM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pldm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)

4 Platforma Electorală a PDM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pdm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)

5 Platforma Electorală a PCRM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pcrm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)

6 Platforma Electorală a PSRM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-psrm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)

7 Platforma Electorală a Partidului Patria. <http://www.edemocracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pp-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)

Putem observa cu ușurință că viziunile partidelor privind asigurarea securității naționale diferă enorm. Majoritatea partidelor (PDM, PCRM, PSRM) militează pentru menținerea status quo-ului. PSRM și PD neagă expres aderarea la NATO. Această intransigență este dictată în parte și de calculul electoral. Totuși, experiența de guvernare atât a comuniștilor cât și a democraților denotă suficient pragmatism pentru a ne face să credem că aceste partide ar fi deschise spre o mai bună cooperare regională în domeniul apărării. De cealaltă parte, PL propune „examinarea, în perspectivă medie și lungă, a inițierii negocierilor asupra Foii de Parcurs pentru aderarea Moldovei la NATO”. Până și liberalii propun doar examinarea în perspectiva aderării, fiind conștienți, probabil, de imposibilitatea urgentării procesului sau poate este și acesta un limbaj ce trădează un calcul electoral în speranță de a acumula și voturile celor indeciși privind aderarea la NATO. Totuși, mesajele liberalilor din campania electorală sunt mult mai hotărâte în comparație cu programul partidului. Sloganul ”Cu PL în familia NATO și UE!” denotă o susținere fără echivoc a vectorului Euro-Atlantic. Însă, având în vedere că PL s-a aflat la guvernare aproape patru ani și nu a reușit nici cel puțin să acrediteze în spațiul public tema aderării la NATO, sloganul pare speculativ și, deci, mai puțin credibil decât dacă PL s-ar fi angajat mai asiduu în promovarea vectorului NATO în timpul guvernării în pofida reticenței partenerilor de coaliție.

Pozițiile PLDM și PP sunt cele mai ambigue și populiste. PLDM își propune asigurarea securității Republicii Moldova în baza cooperării cu Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii. Această poziție poate fi interpretată atât drept o trimitere voalată la NATO, cât și o insinuare precum că UE sau SUA s-ar putea oferi să ne garanteze securitatea. Pe lângă acest optimism exagerat, care este dictat în mod evident de circumstanțe electorale, PLDM mai face referire și la dezvoltarea unor relații reciproc avantajoase cu Ucraina, Rusia și cu alte state din regiunea Europei de Est și Eurasiei. Această sintagmă a devenit aproape un clișeu în documentele de politici în domeniul apărării, dar poate fi interpretată și într-un aspect pozitiv, făcând loc pentru edificarea unui mecanism regional de cooperare în domeniul

apărării. Totuși, tactica PLDM-ului de a încerca să ancoreze ireversibil Moldova pe un parcurs european, înainte de a aduce în discuție tema securității naționale, se poate dovedi falimentară anume din cauza acestui pragmatism excesiv. Astfel, examinarea unor opțiuni alternative de consolidare a securității naționale ar augmenta semnificativ eforturile de integrare europeană. Cât privește nou-creatul Partid Patria, acesta, din lipsă de timp probabil, nu specifică cum ar consolida securitatea statului, iar sintagma ”NATO” nu se regăsește decât în prenumele liderului de partid.

III. Politici alternative pentru fortificarea securității Republicii Moldova

Menținerea neutralității în forma sa actuală nu este altceva decât perpetuarea unui status quo vulnerabil care s-a dovedit a fi inefficient în asigurarea securității naționale. Astfel, fie neutralitatea este consolidată prin garanții internaționale, fie devine un vestigiu depășit, perimat, caduc. Văzând că nu există practic nicio putere regională, cu atât mai puțin una globală, care ar binevoi să acorde Republicii Moldova astfel de garanții,² Chișinăul trebuie să ia în considerare renunțarea la acest statut inefficient de neutralitate și să adere la un bloc militar sau, dacă renunțarea este pe moment imposibilă, cel puțin să contribuie la edificarea unui nou cadru regional de cooperare în domeniul apărării. Pentru a deveni mai credibil în fața partenerilor occidentali, Chișinăul trebuie să dea dovadă de maturitate și determinare în asigurarea propriei securități, devenind un furnizor, nu doar consumator, de securitate.

În acest context, vom examina cele patru alternative de consolidare a securității naționale în baza următoarelor criterii de evaluare:

- a) *Gradul de securitate oferit – cât de eficientă este opțiunea în asigurarea securității.*
- b) *Costuri – cum se compară fiecare dintre aceste opțiuni din perspectiva costurilor de aderare.*
- c) *Fezabilitate tehnică/administrativă - cât de mult efort tehnologic și administrativ este necesar.*
- d) *Fezabilitate socială și politică – în ce măsura alegătorii și funcționarii ar sprijini opțiunea.*

² Vladimir Socor. ”Moldova Seeks Great-Power Endorsement of its Neutrality.” Eurasia Daily Monitor, 5:49, March 14, 2008. http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=33461&no_cache=1#.VARBCvmSyE5 (Accesat 25.10.2014)

a) Aderarea la NATO – alternativă sigură, dar dificilă

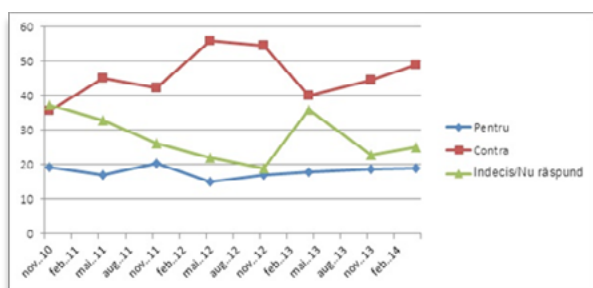

Figura 2: Răspunsuri la întrebarea: „Dacă duminică va avea loc un referendum cu privire la aderarea R. Moldova la NATO, Dvs. ați vota pentru sau contra?”

Aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) este, fără îndoială, o alternativă eficientă, deoarece ar garanta cel mai înalt grad de securitate, dar această opțiune este extrem de dificilă, atâta timp cât majoritatea alegătorilor din Republica Moldova încă mai percep NATO prin prisma propagandei sovietice și ruse, care nu pare să-și reducă din elan, ci dimpotrivă, grație susținerii generoase din partea guvernului federal rus, canalizează tot mai multe resurse în această sferă. În contextul evenimentelor din Ucraina, mai exact reflectarea acestora în presa rusă, propaganda anti-NATO a atins un apogeu greu de imaginat. S-ar părea că numărul susținătorilor NATO în Moldova ar fi trebuit să crească vertiginos pe fundalul evenimentelor din țara vecină, însă procentul acestora fie scade, fie stagnează, datorită efectului quasi-monopolist al instituțiilor media rusești pe piața mediatică din Republica Moldova. Conform sondajelor, doar aproximativ 20-30% din alegători ar sprijini aderarea Moldovei la NATO.³

În plus, aderarea la NATO presupune îndeplinirea unui set strict de criterii și necesită acordul unanim al tuturor statelor membre, ceea ce complică această opțiune din punct de vedere tehnic și administrativ. Pentru ca aderarea la NATO să devină o opțiune fezabilă, Moldova trebuie să-și reducă considerabil dependența de Rusia, să sporească potențialul său economic, pentru a-și permite să tindă spre acel 2% din PIB alocat domeniului de apărare. Dificultățile legate de interoperabilitate, atât în plan administrativ, dar mai cu seamă în plan tehnologic, la fel, prezintă un decalaj semnificativ. Prin urmare, e limpede că aderarea la NATO nu constituie

3 Nicolae Țibrigan. "Sondaje și identități geopolitice. Cetățenii R.Moldova între Uniunea Vamală, UE și NATO". <http://fumn.eu/en/sondaje-si-identitati-geopolitice-cetatenii-r-moldova-intre-uniunea-vamala-ue-si-nato/> (Accesat 12.10.2014)

o opțiune fezabilă pe termen scurt și mediu, nu doar din cauza costurilor materiale, dar în mod special datorită opoziției politice a unor partide cu greutate și, mai cu seamă, din cauza intransigenței unui mare număr de alegători.

b) Aderarea la OTSC – alternativă incertă, dar simplă

Aderarea la versiunea rusă a NATO, Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC), este o cale relativ simplă, întrucât criteriile de aderare sunt modeste și flexibile, iar costurile neesențiale. În același timp, gradul de securitate oferit este cel puțin discutabil. Noțiunea de umbrelă de securitate rusească este, în mod evident, extrem de contestată, dat fiind faptul că Rusia este cauza majoră a multor provocări la adresa securității Republicii Moldova. Cea mai mare parte a populației ar respinge această opțiune din start, dar o parte din minoritatea vorbitoare de limbă rusă ar putea, cu siguranță, susține această alternativă. Prin urmare, această opțiune rămâne, cel puțin teoretic, în discuție atât timp cât există forțe politice care ar putea să promoveze această alternativă în cazul în care acced la putere. De asemenea, în cazul în care partidele pro occidentale ar renunța la neutralitate și ar lansa aderarea la NATO, partidele pro-rusești, cu certitudine, se vor opune și vor promova insistent alternativa OTSC. În contextul scindării societății moldovenești pe criterii etno-politice și geopolitice, evaluarea opțiunii în cauză are un profund caracter normativ și are la bază un set valoric predeterminat, fapt valabil, cu certitudine, și în cazul celorlalte alternative, dar într-o măsură mai mică.

c) Aderarea la UE și PSAC – alternativă complicată și incertă

Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană și, deci, la Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC) constituie o alternativă complicată și incertă. Noul Președinte al Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, a anunțat recent, referindu-se la cele șase state candidate, că UE nu se va extinde în următorii cinci ani⁴. Putem presupune, cu un grad sporit de certitudine, că Moldovei îi va

4 "The western Balkans and the EU. In the queue." 27.09.14 <http://www.economist.com/news/europe/21620264-door-membership-remains-open-region-must-do-more-get-it-que> (Accesat 27.10.2014)

lua mult mai mult decât cinci sau chiar zece ani pentru a îndeplini criteriile de aderare, mai cu seamă că nici nu a depus încă cererea de aderare. Astfel, integrarea Moldovei în UE este un obiectiv de termen mediu și lung, cu numeroase impedimente de ordin intern și extern. Cu atât mai mult, transformarea politicii europene de securitate și apărare comună într-un mecanism viabil de garantare a securității europene continuă să fie și acesta un obiectiv de viitor. Actualmente, PSAC doar tinde spre elaborarea progresivă a unei politici de apărare comune care ar putea duce în timp la o veritabilă apărare colectivă. Pe moment, UE își dezvoltă capacitățile civile și militare de gestionare a crizelor și prevenirea conflictelor la nivel internațional, dar acest lucru nu implică crearea unei armate europene. PSAC rămâne dependentă de NATO.

Deși Tratatul de la Lisabona fortifică domeniul PSAC, urmărind obiectivul de a întări dimensiunea de securitate a UE, PSAC își păstrează totodată caracterul său interguvernamental și principiul unanimității, fapt ce diminuează eficiența decizională și ar putea împiedica valorificarea clauzei de asistență mutuală⁵. Astfel, deși ar contribui la sporirea securității Republicii Moldova, complexitatea implementării și incertitudinea ce planează asupra acestei opțiuni o fac mai puțin relevantă. Totuși, privită din perspectiva celor 18 grupuri de luptă europene, această opțiune are mult potențial, atât timp cât aceste grupuri se dezvoltă, transformându-se într-o quasi armată europeană. Statele membre ale grupului Visegrad, spre exemplu, discută despre permanentizarea grupului de luptă Visegrad, transformându-l într-o forță de reacție rapidă.⁶ Pentru moment, această experiență servește drept un argument în plus în favoarea participării Republicii Moldova în cadrul unui mecanism regional de securitate asemănător Grupul de la Visegrad, statelor Baltice, țărilor Benelux sau, probabil cel mai bun exemplu – statelor nordice și NORDEFECO (Organizația Cooperării Nordice în domeniul Apărării).

5 Tratatul privind Uniunea Europeană. Articolul 42 (7). (Accesat 20.10.2014)

6 "Visegrad Countries May Turn EU Battlegroup into Permanent V4 Rapid Reaction Force." 03.07.2014. <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/natosource/visegrad-countries-may-turn-eu-battlegroup-into-permanent-v4-rapid-reaction-force> (Accesat 27.10.2014)

d) Un nou mecanism regional de securitate - compromis rezonabil

În lumina unor deficiențe și/sau insuficiențe majore ale primelor trei opțiuni, o alternativă mai puțin ambițioasă devine din ce în ce mai fezabilă. Edificarea unui nou mecanism regional

Figura 3: Reprezentare grafică a celor cinci potențiali membri ai unui nou mecanism regional de cooperare în domeniul apărării

de securitate pare a fi unicul compromis rezonabil ce ar oferi un grad sporit de securitate într-un termen restrâns și cu costuri relativ mici atât pe plan intern, cât și extern. Republica Moldova deja este membru al unei platforme de cooperare regională - GUAM⁷, care ar putea servi drept model pentru un format similar dedicat expres domeniului de apărare. Carta de la Ialta stabilește următoarele domenii de cooperare în cadrul GUAM: întărirea și extinderea relațiilor economice; dezvoltarea infrastructurii de transport; securitatea internațională; lupta împotriva terorismului internațional; crima organizată; migrarea ilegală și traficul de droguri. În contextul reticenței Rusiei, dar mai cu seamă în lipsa unei voințe politice consistente din partea tuturor celor patru state membre, GUAM a dezamăgit în mare parte. Prin urmare, fie această organizație este complet remodelată pentru a servi noilor exigențe, fie o structură nouă trebuie edificată pentru a răspunde cerințelor actuale de cooperare în domeniul apărării.

Modelul de cooperare în domeniul apărării oferit de țările nordice este un exemplu demn de urmat. State neutre precum Suedia și Finlanda

7 Pagina oficială a Organizației GUAM. <http://guam-organization.org/> (Accesat 27.10.2014)

își fortifică cooperarea cu NATO, în același timp sporind cooperarea regională în domeniul apărării prin intermediul NORDEFECO (Nordic Defence Cooperation – trad. Cooperarea Nordică în domeniul Apărării). Această organizație a fost fondată în 2009 de către Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia și Suedia cu scopul de a consolida capacitățile de apărare ale țărilor membre, de a facilita soluții comune eficiente prin explorarea sinergiilor comune. Acest mecanism este un exemplu elocvent cum puteri militare relativ mici pot să-și unească resursele în fața unor amenințări comune. În mod similar, state precum Republica Moldova, Ucraina, România, Polonia, Lituania și alte state care percep o amenințare din partea Rusiei ar putea crea un mecanism regional de cooperare în domeniul apărării pentru a face față sfidărilor comune la adresa securității naționale și regionale. O asemenea structură constituie un compromis, deoarece nu presupune o organizație de apărare colectivă, fiind o platformă de cooperare ce asigură o mai bună utilizare a resurselor existente pentru valorificarea potențialului militar al statelor membre.

Costurile financiare, administrative și tehnice sunt considerabil mai mici decât în cazul aderării la NATO, întrucât nu ar exista criterii de aderare la fel de stricte, în timp ce rezistența socială și politică ar fi ne semnificativă, deoarece țara și-ar lua angajamente doar în măsura în care acestea sunt susținute de majoritatea politicianilor și alegătorii înșiși, având deci un profund caracter de legitimitate. Un alt mare atu al cooperării regionale în domeniul apărării este eficacitatea. În contextul reducerilor bugetare pentru domeniul de apărare, putem urmări un interes sporit din partea forțelor armate ale statelor europene față de platformele regionale de cooperare, apelând la ajutorul reciproc pentru menținerea capacităților militare, mai degrabă decât ar apela la organizații birocratice mari care nu le pot practic oferi ajutor semnificativ.

În mod evident, avantajul comparativ al structurilor de cooperare regională în domeniul apărării constă în faptul că acestea sunt mult mai mici decât NATO și UE, astfel încât Ministerele Apărării și forțele armate pot coopera mai rapid datorită proximității geografice, similitudinilor culturale, precum și datorită ușurinței relative

de coordonare a politicilor. Trebuie menționat că asemenea platforme de cooperare regională în domeniul apărării sunt de cele mai multe ori complementare NATO. Totuși, având în vedere experiența Austriei, Suediei și Finlandei, putem confirma că asigurarea securității naționale a unui stat neutru poate lua cu succes forma cooperării regionale.

Prin urmare, construirea unei noi platforme de securitate este singurul compromis rezonabil în stare să asigure un nivel sporit de securitate cu costuri acceptabile atât pe plan intern, cât și extern. Tabelul din figura trei este o încercare de a cuantifica scorul fiecărei opțiuni în dependență de satisfacerea criteriilor de evaluare. E adevărat că scorul acordat fiecărei opțiuni denotă o inerentă judecată de valoare. Este la fel de adevărat că nu fiecare criteriu are aceeași greutate, prin urmare scorul fiecărei opțiuni nu este tocmai riguros din punct de vedere științific, dar servește pentru o mai bună conceptualizare a analizei comparative.

Tabelul 2: Analiza Comparativă a Opțiunilor

Notă: Fiecărei opțiuni i se atribuie un scor (de la 1-4,

Criterii de analiză a opțiunilor de securitate	Opțiuni de securitate			
	NATO	OTSC	PSAC	Mecanism nou
Gradul de securitate	4	1	3	2
Costuri de aderare	1	4	2	3
Fezabilitate tehnico-administrativă	1	4	2	3
Fezabilitate social-politică	2	1	3	4
TOTAL	8	10	10	12

unde 4 este cel mai bine) în dependență de satisfacerea criteriilor.

IV. Concluzii și recomandări

Deși e prea devreme să evaluăm consecințele agresiunii ruse împotriva Ucrainei atât timp cât aceasta este încă în desfășurare, totuși a devenit cert că anexarea Crimeei și agresiunea armată din Donbass au dat peste cap regimul de securitate în Europa de Est, iar repercusiunile acestei campanii vor adânci prăpastia de neîncredere dintre Rusia și statele din regiune. Republica Moldova – un stat cu profunde vulnerabilități congenitale în domeniul apărării, ar trebui să fie preocupată mai mult decât oricând de evaluarea alternativelor existente

pentru asigurarea propriei securități. Din păcate, instabilitatea politică, dar mai cu seamă lipsa de voință, curaj și viziune a partidelor de guvernare, au determinat lipsa oricărui progres în domeniul întăririi capacităților de apărare a țării.

Astfel, după examinarea cauzelor ce au determinat de-a lungul anilor apariția și perpetuarea vulnerabilităților la adresa securității naționale a Republicii Moldova, după trecerea în revistă a viziunile partidelor politice privind atenuarea acestor vulnerabilități, și după compararea celor patru opțiuni de asigurare a securității naționale propuse în acest studiu, devine evident că edificarea unui mecanism regional de securitate este unicul mijloc realist ce ar oferi un grad sporit de securitate într-un termen restrâns și costuri acceptabile atât pe plan intern, cât și pe extern. Opțiunea propusă este eficientă nu doar din perspectiva costurilor financiare, dar este, de asemenea, singura opțiune fezabilă din punct de vedere administrativ, tehnic, politic și social. Prin urmare, începerea unui dialog larg atât la nivel de experți inter-guvernamentali, cât și între societățile civile ale statelor din regiune este imperios necesar. Consultarea experienței statelor nordice este mai mult decât oportună. Un stat sau un grup de state ar trebui să-și asume rolul mobilizator pentru a stabili un plan de parcurs. Astfel, noul mecanism de securitate poate stimula capacitățile de apărare ale țărilor participante contra unui cost redus, dar cu un impact considerabil și de durată. De aceea, recomandăm:

- Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova să înceapă consultări cu partenerii din regiune (Ucraina, România, Polonia, Lituania etc.) în vederea creării unei noi structuri de cooperare regională în domeniul apărării.
- Conducerea țării ar trebui să încurajeze comunitatea de experți și societatea civilă să se implice împreună cu parteneri din regiune pentru a dezvolta în continuare această propunere și de a sensibiliza opinia publică din întreaga regiune.
- Parlamentul și Guvernul ar trebui să solicite asistență tehnică internațională pentru a beneficia de cele mai bune practici în domeniul apărării, inclusiv în baza experienței NORDEFECO.

Bibliografie:

1. Molis, Arūnas. "Baltic Military Cooperation: Past, Present and the Future". <http://www.lfpr.lt/uploads/File/2009-22/Ar%C5%ABnas%20Molis.pdf>. (Accesat 20.10.2014)
2. Kupecki, Robert. "Visegrad Defense Cooperation: From Mutual Support to strengthening NATO and the EU". CEPA Report No. 35, April, 2013.
3. Kirvelytė, Laura. "Moldova's Security Strategy - Problem of Permanent Neutrality", Military Academy of Lithuania. 2010. <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-bele-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=126019> (Accesat 20.10.2014)
4. Knusten, Olav Bjørn. "The Nordic dimension in the evolving European security structure and the role of Norway", 2010. <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/the-nordic-dimension-in-the-evolving-european-security-structure-and-the-role-of-norway/> (Accesat 20.10.2014)
5. "The western Balkans and the EU. In the queue". 27.09.14 <http://www.economist.com/news/europe/21620264-door-membership-remains-open-region-must-do-more-get-it-queue> (Accesat 27.10.2014)
6. "Visegrad Countries May Turn EU Battlegroup into Permanent V4 Rapid Reaction Force". 03.07.2014. <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/natosource/visegrad-countries-may-turn-eu-battlegroup-into-permanent-v4-rapid-reaction-force> (Accesat 27.10.2014)
7. Bailes, Alyson JK, and Andrew Cottey. "4. Regional Security Cooperation in the Early 21st Century". In *Conference on Interaction and*, 17a, 1992. <http://www.sipri.org/yearbook/2006/files/SIPRIYB0604.pdf>.
8. Bailes, Alyson JK, Gunilla Herolf, and Bengt Sundelius. *The Nordic Countries and the European Security and Defence Policy*. SIPRI, 2006. <http://books.sipri.org/files/FS/files/books/SIPRI06BaHeSu/>

- [SIPRI06BaHeSu.pdf](#).
9. Cebotari, Svetlana. "The Republic of Moldova between Neutrality and NATO Membership Status". *Postmodern Openings*, no. 03 (2010): 83–92.
 10. Hyde-Price, Adrian. "European Security, Strategic Culture, and the Use of Force". *European Security* 13, no. 4 (2004): 323–43.
 11. Kaski, Antti. "GCSP Policy Paper N 16", 2011. <http://kms2.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ESDP/130799/ipublicationdocument/singledocument/6fda1e09-2ea0-438a-8d8f-e3c20b50becd/en/GCSP+Policy+Paper+16.pdf>.
 12. MilitaryBudget.org. <http://militarybudget.org/moldova/> (accessed September 13, 2014).
 13. Munro, Emily., and Geneva Centre for Security Policy. *Challenges to Neutral & Non-Aligned Countries in Europe and beyond*. Geneva: GCSP, Geneva Centre for Security Policy, 2005.
 14. Nicolae Țibrigan. "Sondaje și identități geopolitice. Cetățenii R. Moldova între Uniunea Vamală, UE și NATO". <http://fumn.eu/en/sondaje-si-identitati-geopolitice-cetatenii-r-moldova-intre-uniunea-vamala-ue-si-nato/> (Accesat 12.10.2014)
 15. Pagina oficială a Organizației GUAM. <http://guam-organization.org/> (Accesat 27.10.2014)
 16. Platforma Electorală a Partidului Patria. <http://www.edemocracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pp-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)
 17. Platforma Electorală a PCRm. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pcrm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)
 18. Platforma Electorală a PDM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pdm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)
 19. Platforma Electorală a PLDM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pldm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)
 20. Platforma Electorală a PSRM. <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-psrm-2014-ro.pdf> (Accesat 24.10.2014)
 21. POOLING, SMART. "State of Play in European Defence and Armaments Cooperation", 2012. http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/156371/ipublicationdocument_singledocument/f683cbd4-d503-46fc-ae04-636b6dea7a87/en/css_analysen_nr126-1212_e.pdf.
 22. Programul Partidului Liberal. <http://pl.md/slidepageview.php?l=ro&idc=630&t=/Documente/Programul-PL&> (Accesat 24.10.2014)
 23. Tratatul privind Uniunea Europeană. Articolul 42 (7). (Accesat 20.10.2014)
 24. Vladimir Socor. "Moldova Seeks Great-Power Endorsement of its Neutrality". Eurasia Daily Monitor, 5:49, March 14, 2008. http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=33461&no_cache=1#VARBCvmSyE5 (Accesat 25.10.2014).

Despre Autor

Mihai Popșoi este expert asociat în cadrul Asociației pentru Politică Externă, specializat în relații internaționale, studii europene și de securitate. El a absolvit Facultatea de Relații Internaționale a Universității de Stat din Moldova, unde a urmat și studiile de masterat. Mihai Popșoi a deținut funcția de Coordonator de Programe în cadrul Centrului NATO din Moldova, iar ulterior a activat timp de patru ani în cadrul Secției Politico-Economice a Ambasadei SUA în Republica Moldova. La moment, beneficiază de o bursă din partea Comisiei Europene, fiind încadrat într-un program de Masterat în Politici Publice Europene oferit de Universitatea Central Europeană (Ungaria) împreună cu Universitatea York (Marea Britanie). Anterior, el a studiat în Statele Unite și Turcia.

**Această publicație este realizată de Asociația pentru Politica Externă cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida) și Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene, Guvernului Suediei, Sida sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.*

Asociația pentru Politica Externă (APE) este o organizație non-guvernamentală activitatea căreia este dedicată susținerii procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, promovării reformelor democratice și a soluționării politice a problemei transnistrene în contextul integrării europene a țării.

Asociația pentru Politica Externă (APE)
Str. Sciusev, 64, Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel.: +373 22 22.44.30; +373 22 21.09.86
Fax: +373 22 21.09.86
E-mail: office@ape.md
www.ape.md
www.europa.md